

მწყემსი



მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდღის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედიელი. ესრეთ იყოს სინარულ, ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მპიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

რედაქციისაგან.

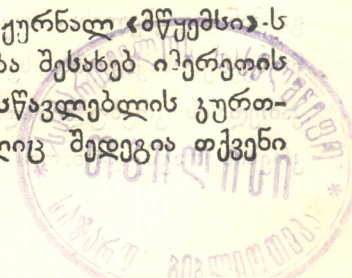
მიიღება ხელის მოწერა ჟურნალ «მწყემსზე» რუსულის დამატებით. ფასი: «მწყემსი» 1 წლით 5 მანეთი; რუსულის დამატებით 6 მანეთი.

«მწყემსი»-ს ხელის მომწერნი მიიღებენ საჩუქრად ახლად შედგენილს და საექიმო რჩევისაგან მოწონებულს ერცელ კანაბადანს, რომელიც ღირს 1 მან. ეს ახლად შედგენილი კანაბადანა თავისი შინაარსით ერთიორად მეტია პირველ გამოცემაზედ. დაწერილებითი პირობები ჟურნალ „მწყემსზედ“ ხელის მოწერისა და შინაარსი კარაბადინისა იქნება გამოცხადებული შემდეგ №-ში.

ძვირფასი საჩუქარი ობერ-პროკურორის კ. პ. პობედონოსცევისაგან «გაბრიელის საქალებო სასწავლებელს».

23 ნოემბერს მისმა ყოვლად უსამღვდელოესობამ იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა მიიღო წერილი მისი მალალ აღმატებულების უწმ. სინოდის ობერ-პროკურორის კ. პ. პობედონოსცევისაგან და მასთან ძვირფასი ხატი მოციქულთა სწორის, საქართველოს განმანათლებელის წმ. ნინასი. მოგვყავს ზოგიერთი ადგილი ამ წერილისა.

სინარულით წავიგითხე მე ჟურნალ «მწყემსი»-ს უკანასკნელს ნომერში ცნობა შესახებ იპერეთის ეპარქიალური საქალებო სასწავლებლის კურთხევისა და გახსნისა, რომელიც შედეგია თქვენი



მეუფების მოღვაწეობისა. მიხარია, რომ დღეიდგან გაისკვნა საფუძველი იმერეთის სამღვდლოების ახალ მოზარდე ქალთა განათლებისა. დემონთან ჰქნას, რომ მაგ სასწავლებლიდგან გამოვიდნენ კეთილნი, მორწმუნე და მეოჯახე მეუღლენი და დედები სამღვდლოებისათვის. ვიდებ რა ამ კეთილ საქმეში მსურვადე მონაწილეობას, გიგზავნით, თქვენო მეუფებაჲ, წმ. ნინას, საქართველოს განმანათლებელის ხატს ახლად დაარსებული სასწავლებლის საჩუქრად.

ხატი არის საშუალო ტანის, წმინდა ვერცხლისა მოოქერილი და ხელოვნურად მოქედლი. წმინდა ნინა არის დახატული მთელი ტანით, ხელში უპყრია პერგამენტი, რომელზედაც ქართულ-ხუცური ასოებით არის ნაბეჭდი სახარების სიტყვები.

29 ნოემბერს ყოველად სამღვდლო ბრძანდებოდა მწირველი ქუთაისის საკათედრო ტაძარში. ამ დღეს წარვანე დაესწრენ რამდენიმე დეპუტატები თავიანთ თავსმჯდომარით. თავის დროზე მღვდელ-მთავარმა წარმოსთქვა მშვენიერი სიტყვა. აილო ამ დღეს წაკითხული სახარების შინაარსი, მშვენიერად განუმარტა ხალხს დღესასწაულების და უქმე დღეების წმიდათ შინაზე და საძაგელი თვისება ხალხთა შურიანობისა. დაწვრილებით განმარტა მღვდელ-მთავარმა სამარცხენო საქციელნი მოშურნეთა. «შურს აღძრავს ხშირად ზოგიერთ პირებში, სთქვა მქადაგებელმა, კაცის ამაღლება, კაცის კეთილი სახელი და დიდება. ვერ მიაღწია თავის სურვილს ზოგიერთმა, ვერ დაიმსახურა საზოგადოებაში ისეთი სახელი, როგორც მისმა მოყვასმა დაიმსახურა. ამისთვის ის, შურით აღესილი, ათას რამეს უგონებს იმ პირს, რომელზედაც ყველანი ლაპარაკობენ და ყველას საქებრათ გამხდარა». ამისთანა შურიანი პირები მსგავსი არიან ფარისევლთა, რომელნიც ისე განთქმულნი იყვნენ იესო ქრისტეს ქვეყნიერად ცხოვრების დროს...

შემდეგ პარაკლისის გათავებისა მღვდელ-მთავარმა აკურთხა ზემოხსენებული ხატი წმ. ნინა ქართველთა განმანათლებელისა. საკრებულო ტაძრიდამ ეს ხატი წაასვენეს საქალებო სკოლაში. აქ მღვდელ-მთავარმა კათედრის კრებულის და ზოგიერთ დეპუტატების და კრების თავმჯდომარის დეკ. დ. ლამბაშიძის თანა-

მსახურებით შესარულა პარაკლისის ხატის შემწირველთა უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის კ. პ. პობედონოსცევის სიმრთელისათვის. პარაკლისის გათავების შემდეგ მათმა მეუფებამ მიიღო ხატი და მამენელთ განუმარტა ცხოვრება და მოღვაწეობა წმიდა ნინასი. აგრეთვე მოკლედ გააგებინა მამენელთ ბიოგრაფია ხატის შემწირველის კ. პ. პობედონოსცევისა. «ამ დიდი კაცის გამგეობაში არიან ყველა სასწავლებელი მთელი იმპერიისა და მასთან მას დიდი სხვა მოვალეობაც აქვს, ბრძანა მღვდელ-მთავარმა, მაგრამ ჩვენი ახლად დაარსებული სასწავლებელიც არ დაეწყება მას და აი ეს ხატი გამოგვიგზავნა. ევედრეთ წმიდა ნინას და ღმერთსა, რომ მიენიჭოს ამ ხატის შემწირველს სიმრთელე და დღეგრძელობა». ამ მოკლე სიტყვებმა დიდი მთაბეჭდილება მოახდინა ყველა მამენელებზედ.

რამდენად კონიგრული და წესიერია მეგრულს ენაზე ლიტერატურის შექმნა და თარგმნა საღმრთო ლიტურგიის და ლოცვებისა, რომლებიც ძველის დროიდგანვე სრულდება სამეგრელოში ქართულს ენაზე?

(დასასრული *).

საოცარი და გაუგებარია ჩვენთვის, თუ რა საჭიროა ახალი ანბანის შედგენა მეგრულს ენაზე, როდესაც ეს სრულებით არაფერ სარგებლობას არ უშვება რუსული ენის გავრცელების საქმეს. ჩვენის აზრით, სრულებით საჭირო არ არის ეიხმაროთ ასეთი ზომები, როდესაც თვითონ მეგრელები ასე მოწადინებულნი არიან, შეისწავლონ რუსული ენა და ამისათვის არაფითარ ღონეს და ნივთიერ საშუალებას არ ზოგვენ და ვინ არ იცის, რომ ყოველი ქართველი ბოწადინემულია შეისწავლოს რუსული ენა. მეგრეებს, რომელმაც ცოტაოდენი რუსული კი იცის, საქებურად მიაჩნია ამ ენაზე ლაპარაკი თავის

*) იხ. «მწვეში» № 21, 1892 წ.



ნაცნობებსა და მეგობრებთან. ამასვე ენიშნავთ სხვა ყველა ქართველებშიაც, რომელთაც კი იციან რუსული ენა, მომეტებულად ამ ენაზე ლაპარაკობენ. მეტის-მეტე წინ-დაუხედველობა არის მეგრელების ასეთი სურვილი შეასუსტოს კაცმა ახალი ანბანის და ახალი მწერლობის დაარსებით მეგრულს ენაზე, როცა თვითონ ხალხს არა სურს ეს ანბანი.

შეიძლება სამეგრელოს დაუპატიჟებელ მეგობრებს და მეგრულს ენაზე ლიტერატურის დამარსებელთ თავიანთი მეცადინეობის განხორციელებით სურდესთ აღამაღლონ ხალხში სარწმუნოება და ზნეობა. ამ მხრივაც გამოვიკლიოთ მათი მოქმედება და შევიტყოთ, თუ რამდენათ საფუძვლიანია მათი განზრახვა.

ამას წინეთ ჩვენ გვქონდა ბაასი ერთ პატრივცემულ პირთან—უფროსთან მეგრულს ენაზე ლოცვების და ღვთის-მსახურების გადათარგმნის შესახებ. ეს საპატიო პირი თავ-გამოდებით გვიმტკიცებდა, რომ სამეგრელოში იმიტომ არის გავრცელებული ქურდობა, ცარცვა-გლეჯა და სხვა ცუდი საქმეებია, რომ მეგრელები ლოცვებს და ღვთის-მსახურებას ისმენენ მათგან გაუგებარ ენაზეო. იგივე პირი გვიმტკიცებდა, რომ ქრისტეს სარწმუნოება, ქრისტეს მოძღვრება, ქრისტიანობრივი ზნეობა მხოლოდ იქ ფუძნდება და ღრმად იღვამს ფესვებს, სადაც ხალხი თავის სამშობლო ენაზე კითხულობს ლოცვებს და ღვთის-მსახურებასო. ამ უკანასკნელ მოსაზრებას ჩვენ სრულიად ვეთანხმებით, და რაც შეეხება პირველ მოსაზრებას, ჩვენ არ შეგვიძლია ამაში დავეთანხმოთ ამ პატრივცემულ პირს. არ გვჯერა, რომ მართო ლოცვების და ღვთის-მსახურების მეგრულ-ენაზე მოსმენამ მოსპოს ხალხში ქურდობა და ყოველივე ავაზაკობა.

რუსეთის იმპერიის მრავალს ადგილს ლოცვებს და ღვთის-მსახურებას ისმენენ დედა-ენაზე, მაგრამ ზემოთ აღნიშნულნი არა სასურველნი მოვლენანი ყველგან არსებობენ. დასავლეთის ევროპის სახელმწიფოებში ღვთის-მსახურება სრულდება ლათინურს ენაზე, რომელიც უმეტესობისათვის გაუგებარია, მაგრამ ამ სახელმწიფოებში ქურდობა, კაცის-კვლა ცარცვა-გლეჯა ძლიერ იშვიათი მოვლენაა. მეგრულს ენაზე ლოცვების და ღვთის-მსახურების შესრულება,

ჩვენი აზრით, სრულიადაც ვერ მოსპობს სამეგრელოში ცარცვა-გლეჯას, ცხენის ჰარვას და სხვა ცუდ-მოქმედებას. ამ სამწუხარო მოვლენათა მიზეზები სულ სხვაა, მაგრამ ჩვენ აქ მათ გამოაკლევას ვერ შეუძლებით და ეს არც ჩვენი ჟურნალის დანიშნულებას შეადგენს.

ყველამ იცის, რომ ამ ორმოცი წლის წინად ზოგიერთმა ვაჟ-ბატონებმა განიზრახეს თავის გამოჩენა და შეუდგნენ ქართული ენიდგან მეგრულს ენაზე ლოცვების და ღვთის-მსახურების გადათარგმნას. მათ კიდევ სცადეს ზოგიერთ ეკლესიებში ღვთის-მსახურების შესრულება მეგრულს ენაზე. მაგრამ მლოცველები წყვეა-კრულვით სტოებდნენ ტაძრებს, გარბოდნენ ეკლესიებიდგან და ლანძღვა-გინებით იხსენიებდნენ მეგრულს ენაზე ლოცვების და ღვთის-მსახურების მთარგმნელთ.

რატომ დაურჩა მეგრელებს საწყენად მეგრულს ენაზე ლოცვების და ღვთის-მსახურების თარგმნა, თუ მართლა უცნობი ენის მაგიერ, მათ გასაგებ ენაზე უთარგმნეს ლოცვები და ღვთის-მსახურება? იმიტომ, რომ მეგრულს ენაზე არც ერთი ლოცვის და ღვთის-მსახურების თარგმნა არ შეიძლება ქართული სიტყვების უხმარებლად. თარგმანი გამოვიდა სასაცილო, ორ-ჰაზროვანი და სრულებით არ შეესაბამებოდა ღვთის-მსახურების ენას, რომელიც ეკლესიაში იხმარება. ეს ცხადათ ამტკიცებს, რომ მეგრულს ენაზე ლოცვების და ღვთის-მსახურების თარგმნა არავითარ სარგებლობას არ მოიტანს არც სარწმუნოებრივ-ზნობითი მხრით.

ჩვენ ამ საგნის შესახებ იმიტომ კი არ გავაგრძელებთ საუბარი მკითხველთან, თითქოს მფარველობას უწყვედეთ ქართულს ენას, ან იმის გვეშინოდეს, რომ თუ მეგრელებმა მეგრულს ენაზე დაარსეს ლიტერატურა, მაშინ დაილუბება ქართული ენა, არც იმიტომ, რომ პასუხი გავსცეთ იმ ზოგიერთ ვაჟ-ბატონებს, რომელთაც სურსთ წმ. კირილესად გახდნენ და მათებრ დაუფიწყარნი დაშინენ ხალხში. არა, ეს სრულებით არ შეადგენს ჩვენი ჟურნალ-



ლის დანიშნულებას; ჩვენი ყურადღება მიქცეულია სულ სხვა სავანზე. ვწიშობთ, რომ ამ ბატონებმა თავიანთი მოღვაწეობით არ შეარყიონ ქრისტეს სარწმუნოება და ხალხში არ გავრცელდეს მწვალებლობა, რომელიც სრულებით არ არსებულა ჯერეთ ჩვენში. ზოგიერთ ჩვენს მასწავლებლებს, სარწმუნოების და ღვთის-მსახურებაში სხვა და სხვა ცვლილებათა მოხდენა ისეთივე სადვილო საქმედ მიაჩნიათ, როგორც რომელიმე სახელმძღვანელოს მიღება, ანუ უარ ყოფა. ამ ბატონებისათვის სარწმუნოება უცნობი საგანია, და მეტის მოთხოვნა მათგან არც კი შეიძლება. ან კი როგორ უნდა მოვსთხოვოთ კაცს ის, რაც მას არა აქვს!!

— სლავიანური ენა ძლიერ დაახლოებულია რუსულ ენასთან. ამას წინედ რუსეთშიაც განიზრახეს ღვთის-მსახურების რუსულს ენაზე შესრულება. მაგრამ ვერ მოახერხეს და ვერც გაბედეს ამის მოხდენა. ეინაც კარგად უწყის რუსეთის ისტორია, ალბათ ისიც იცის, თუ რამ გამოიწვია რუსეთში მწვალებლობა და სხვა-და-სხვა სექტანტები. ჩვენი საქართველოს ეკლესია, ღვთის მოწყალეობით, დაფარულია ყოველივე მწვალებლობა-საგან დღიდგან მისი დაარსებისა ამ XVII საუკუნის განმავლობაში. ზოგიერთები, რასაკვირველია, არა ქართველთაგანნი, ამ მოვლენას იმით ხსნიან, თითქო საქართველოს ხალხი გულგრილად უცქეროდეს სარწმუნოებას და ეკლესიურ საქმეებს. ენახათ, მართალია ამისთანა მოსახზრება თუ არა? ერთ ცუდველა მიწას ვერ ნახავთ საქართველოში, რომელიც მოარწყული არ იყოს ქართველების სისხლით, რომელთაც თავის სიცოცხლე შესწირეს, რომ ქრისტიანობა დაეფარათ სპარსელებისა და მოსლემანთაგან. რამდენჯერ დაწვეს და ააოხრეს საქართველო, რანაირ ღვენას არ ითმენდენ ქართველები სპარსთა და მოსლემანთაგან, რომელთაც სურდათ აღმოეფხვრათ ქრისტიანობა საქართველოში; მაგრამ ქართველებმა არ უარჰყვეს ქრისტიანობა და არ მიიღეს მკამადის სარწმუნოება. არც ერთ ეკლესიას არა ჰყავს იმდენი მოწამენი სარწმუნოებისათვის, რამდენიც ჰყავს საქართველოს ეკლესიას. მიუხედავად მისა, რომ 15 საუკუნის განმავლობაში საქართველო ებრძოდა ისლამის თაყვანის მცემელთ, იგი თითოეული აოხრების შემდეგ ხელახლად ახლდებოდა. არც ერთ მხარეს და სახელმწიფოს არა აქვს იმდენი შესანიშნავი, ძველი ნაშთები ქრისტიანობისა, რამდენსაც ჩვენ ვხედავთ

საქართველოში. ამას გარდა, საქართველოს გარდა ქართველთა ნაშთებს ვხედავთ ათონში, იერუსალიმში, ანტიოქიაში და სინას მთაზე. განა ყოველივე ეს არ ამტკიცებს, რომ ქართველები გულგრილად კი არ ეკიდებოდნენ სარწმუნოებას და ეკლესიურ საქმეებს, არამედ თავგამოდებით იცავდნენ სარწმუნოებას ქრისტიანობის ყოველივე მტერთაგან?

მაგრამ სამწუხაროდ ეხლა გამოჩნდნენ ახალი რიგის და წესის დამაარსებელნი პირნი, რომელთაც თავიანთი უაზრო და მოუფიქრებელი მოქმედებით შეუძლიათ მწვალებლობა გაავრცელონ ჩვენში. ვინ არიან ეს ვაჟბატონები, ვინ მისცა მათ უფლება, რომ მეგრულს ენაზე თარგმნონ ლოცვები და ღვთის-მსახურების წიგნები? ნუ თუ ნება უნდა ჰქონდეს სახალხო სკოლების ვიღაცა მასწავლებლებს, რომელთაც ძლიერ-ძლიობით მიუღიათ ცოტაოდენი განათლება, თარგმნონ ლოცვები და ამ თარგმანის შემწევობით ასწავლონ საღმრთო სჯული სახალხო სკოლებში?!

მთელს რუსეთის იმპერიაში არსებობს მხოლოდ ერთი დაწესებულება—უწ. სინოდი, რომელიც განაგებს სარწმუნოების და ეკლესიურ საქმეებს. გარდა ამ დაწესებულებისა, არავის არა აქვს უფლება რაიმე ცვლილება მოახდინოს სარწმუნოების და ღვთის-მსახურების საქმეებში. ჩვენ ნამდვილად ვიცით, რომ უწ. სინოდში არ მომხდარა განკარგულება, რათა მეგრულს ენაზე თარგმნონ ლოცვები და ამავე ენაზედ ასწავლონ საღმრთო სჯული. ჩვენს საქართველოში, საქართველოს რუსეთთან შეერთებას დღიდგან არსებობს უწ. სინოდის განყოფილება—საქართველო-იმერეთის კანტორა, რომელიც აგრეთვე განაგებს სარწმუნოების და ეკლესიურ საქმეებს. მაგრამ, რამდენათაც ჩვენ გვახსოვს, ამ საგნის შესახებ არც სინოდის კანტორაში ყოფილა არავითარიმე მსჯელობა, და ვის აქვს უფლება, აღძრას ამისთანა კითხვები და კადეც შეუდგეს მათ განხორციელებას იმ უმაღლესი დაწესებულების ნება-დაურთველად, რომელიც განაგებს მთელს სახელმწიფოში სარწმუნოების და ეკლესიურ საქმეებს?!

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ამ საგანს ყურადღებას მიაქცევს, როგორც სასულიერო ეურნალ-გაზეთები, ისე საერო.

დ. დ. დამბაშაძე.

ზედაგოვიკის ისტორიიდან

ბავშვთა აღზრდა საბერძნეთში.

საბერძნეთის ისტორიის ძველს ხანებში ბავშვების აღზრდას ჰქონდა მარტივი, პრაქტიკული ხასიათი. აღზრდას მიზნად ჰქონდა მოეცა ქვეყნისთვის ღონიერი და პატიოსანი მამულის შვილები. ასწავლიდნენ ბავშვებს მუზიკას და სიმღერებს, რომლებშიც გამოხატული იყო ქება და ღიღობა ღმერთებისა და გმირებისა. წერა-კითხვის სწავლება არ არსებობდა. ქალების აღზრდას არავითარს ყურადღებას არ აქცევდნენ. როდესაც განცალკევებული ტომები ბერძენთა შეკავშირდნენ, საბერძნეთში დაარსდა ორი სახელმწიფო: სპარტელებისა და ათინელებისა. თითოეულს ამ სახელმწიფოთაგანს ჰქონდა თვისი განსაკუთრებული ხაზითი, განსხვავებული მიმართულება. სპარტელებს უყვარდათ წარსული, ძველი ჩვეულებანი, ძველი წყობილება ცხოვრებისა და ახალ მოვლენათა თვალყურს არიდებდნენ. სპარტაში იყო განვითარებული ბატონობა უმაღლესის წოდებისა. ათინელებს კი უყვარდათ წინ-სვლა, წარმატება, ახალი მოვლენანი და ცვლილებანი. ათინაში არსებობდა სრული თანასწორობა ხალხისა. ამის წყალობით ათინელებმა მიაღწიეს უმაღლესს წერტილს განვითარებისას და მოსცეს კაცობრიობას შესანიშნავი მოღვაწეები: სოკრატი, პლატონი, არისტოტელი... და სხვანი.

ბავშვთა აღზრდაც სპარტელებისა და ათინელებისა სხვადასხვა ნაირი იყო, თანხმად თითოეულის მათგანის ხასიათისა და მიმართულებისა,

სპარტა. სპარტაში მ წოდება არსებობდა. 1-ი წოდება, რომელსაც «სპარტიატები» შეადგენდნენ, ბატონობდა დანარჩენს ორს წოდებაზედ: «პერიეკებზედ» და «ილოტებზედ» სახელმწიფო დიდს ყურადღებას აქცევდა «სპარტიატების» შვილების აღზრდას; ხოლო ორი დანარჩენი წოდების შვილნი კი მოკლებულნი იყვნენ სწავლა-განათლებასა. ამათი დანიშნულება იყო შეესწავლათ ხენა-თესვა და სხვადასხვა ხელობანი, რომ თავის ნაჭირნახულებით ესაზრდოვებიათ «სპარტიატები», რომელთა მოვალეობას მტერთაგან ქვეყნის დაცვა შეადგენდა. სახელმ-

წიფოს დაცვისთვის საჭირო იყვნენ მხნე, ჯანმრთელი მოქალაქეები. ამიტომ სპარტაში აღზრდას ჰქონდა მიზნად ასეთი მოქალაქეები მოეცა სახელმწიფოსთვის. არსად ფიზიკურს აღზრდას ისე არ აქცევდნენ ყურადღებას, როგორც სპარტაში. დიასახლისებს სპარტაში დიდს პატივს სცემდნენ. ქორწინებით შეუღლის ნება ჰქონდათ მიცემული მხოლოდ ჯანმრთელს კაცსა და ქალსა, ვინაიდან მათ შეეძლოთ მოეცათ ქვეყნისთვის ჯანმრთელი მოქალაქეები. ფეხ-მძიმე ქალის ოთახში ჰკიდებდნენ გმირი კაცების სურათებსა, რომ ამ სურათების ცქერით მიღებული შთაბეჭდილება დედას გადაეცა საშოში მყოფი ბავშვისთვის.

ბავშვს დაბადებისთანავე ღეინოში დაბანდნენ იმ აზრით, რომ სუსტი ბავშვი ვერ აიტანდა ასეთს დაბანვას და მოკვდებოდა. ახლად-შობილის ბავშვის ჯანმრთელობის გასაშინჯად იყვნენ დაწესებული განსაკუთრებული მსაჯულნი, რომელთა ხელში იყო მისი ბედ-იღბალი. სუსტს ბავშვს ამ მსაჯულთა განკარგულებით აგდებდნენ ერთი მთის (ტაიგეტის) წვერიდან ჯურღმულში. ბავშვს ჩერებში არ ახვედნენ, რომ მისი სხეულის ნაწილები უფრო თავისუფლად განვითარებულიყვნენ. მას ოჯახშივე აჩვედნენ სინელის, სიცხის, შიმშილის და წყურვილის ატანას, რაც ასე საჭიროა მხედრისთვის.

შვილის წლის ბავშვი შედიოდა სკოლაში და ეკუთვნოდა ამის შემდეგ სახელმწიფოსა. წეს-წყობილება სპარტანულს სკოლაში მეტის-მეტეი სასტიკი იყო და მიზნად ჰქონდა აღეზარდა მტკიცე, გაუტეხელი ზასიათის მქონე პირები. შაგირდები ქვესაგებულ ხმარობდნენ ლერწმის ღეროებს, რომელიც თვითონვე უნდა მოეგროვებიათ მდინარის ნაპირებზედ. ტანისამოსი ეცვათ უბრალო და ერთნაირი ზამთარ-ზაფხულს; 12 წლამდის ფეხ-შიშველები იარებოდნენ; ყოველს დღეს მდინარეში ბანაობდნენ. სკოლაში აჩვედნენ ტკივილის, სიცხის, სიცივის, შიმშილის და წყურვილის ატანას; არტემიდის ტაძარში შაგირდებს ხშირად მათრახებით სცემდნენ შეუბრალებლად; იმათ არ ჰქონდათ ნება ხმა ამოელოთ ტკივილის გრძობის გამოსაცხადებლად. სკოლაში აჩვედნენ სიძარდეს, ხერხიანობას, ემბაკობას; ასწავლიდნენ გიმნასტიკურ მოძრაობათა და სამხედრო ხელოვნებასა. ასწავლიდნენ აგრეთვე სიმღერას და მუზიკას, რომელთაც სპარტანელთა აზრით შეეძლოთ აღეძრათ ბავშვების გულში კეთილ-

შობილური გრძნობები და გაემტკიცებიათ სიყვარული მამულისა.

წერა-კითხვის შესწავლა სპარტაში სავალდებულო არ იყო. სპარტაში ძლიერ ზრუნავდნენ ქალების აღზრდაზედ, რომელთ დანიშნულება იყო მოეცათ ქვეყნისთვის ჯანმრთელი მამულისშვილები. იქ სცდილობდნენ აღეზარდათ არა ნაზი, არამედ ჯანმრთელი ქალები, მტკიცენი როგორც სულით, აგრეთვე სხეულითა. მართლაც, სპარტას ჰყავდა მრავალი ღირსეული დედები, რომელნიც შვილებს ჩააგონებდნენ სიმამაცეს და თავგაწირულებას მამულის დასაცვლად.

ესრედ სპარტანელთ აღზრდა კაცს აძლევდა მტკიცე ხასიათს, სხეულის სიმრთელეს და მოღვაწევობის სიყვარულსა. სუსტი მხარე ამ აღზრდისა იმაში მდგომარეობს, რომ არაერთაბს ყურადღებას არ აქცევდა ბავშვის გონებითს განვითარებას.

ილ. ფერაძე.

(შემდეგი იქნება).

წიგნთ-საცავების საჭიროება.

შორაჰნის საბლალოჩინო მაზრაში სამრევლო სკოლების რიცხვი ყოველს წლობით მატულობს. დღემდის ამ მაზრაში ითვლებოდა 13 სკოლა და ამ მოკლეს დროში, როგორც ისმის, გაიხსნება ორიც. ამ მაზრაში თითქმის ყველა სკოლები ადგილობრივი მღვდლების საშუალებით არიან დაარსებულნი და მათივე ხარჯით ინახებიან. ძალიან სასიამოვნოა ეს მოვლენა. სასიამოვნოა აგრეთვე ისიც, რომ ჩვენი ხალხი ისე გულგრილად აღარ უყურებს სკოლას, როგორც ამ 10—12 წლის წინად; სკოლის მნიშვნელობა ყველამ შეიგნო, ყველა გზავნის სამრევლო სკოლაში შეილს სასწავლებლად...

ღიან, სასიამოვნოა სკოლების გამრავლება ჩვენს მაზრაში, მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ ეს სკოლები თავის დანიშნულებას, თავის მიზანს ვერ ასრულებენ როგორც სასურველია. ესთქვით, 3 წელიწადი ბავშვი დაიარება სამრევლო სკოლაში, ყველა-

ფერი კარგად შეისწავლა: წერა-კითხვა, საღმრთო სჯული, თელა და სხვა... მერე რა მნიშვნელობა აქვს ამ ცოდნას? ბავშვი გამოდის სკოლიდან, ცხოვრებაში მას ყველაფერი ავიწყდება და ბოლოს რჩება ისეთივე უციცი, როგორიც იყო მამა-პაპა მისი არა მცოდნე წერა-კითხვისა.

ვინ არ იცის, რომ ჰკუთვნების განვითარებისათვის საჭიროა ვარჯიშობა წერა-კითხვაში!. ვინ არ იცის რა აუცილებელი საჭიროებაა სკოლებთან წიგნთ-საცავების დაარსება, საიდანაც კურს-დამთავრებულებს უნდა ეძლეოდესთ საკითხავად წიგნაკები და ამით ეძლეოდესთ მათ სულიერი საზრდო!.. 1)

რუსეთში, თითქმის ყველა ეკკლესიებთან არის ამგვარი წიგნთ-საცავები, რის შემწევობით სწავლა-განათლება ვრცელდება მღაბიო ხალხში. ნუ თუ შეუძლებელია ჩვენში ამგვარი ბიბლიოთეკების დაარსება?... 2)

სკოლის შენობისათვის ჩვენი მღვდელი 10—20 თუმნამდე ხარჯავს და ამდენ ფულთან რა სათქმელია 3—5 მანეთი ყოველს წლობით იმისათვის, რომ ამ სკოლასთან ბიბლიოთეკაც იყოს. ჩვენი ხალხი ამ საქველ-მოქმედო საქმეს ისე გულგრილად არ შეხედავს, როგორც ვფიქრობთ. გაზ. «მწყემსი»-ს თითქმის ყოველს №-ში არის გამოცხადებული, რომ ამა და ამ კაცმა ამდენი და ამდენი შესწირა ამ საქმისათვისაო. ჩვენი ხალხი თან და თან შეეჩერა სხვა-და-სხვა შეწირულებას. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ, თუ მღვდელი მოინდომებს მის მიერ დაარსებულ სკოლასთან ბიბლიოთეკის დაარსებასაც, ყოველს წლობით ამ საგნისათვის მოიკლებს 3—5 მანეთს, მრევლიც დაეხმარება მას, მით უმეტეს, რომ ეს ბიბლიოთეკები მათის შეიღებისათვის სასარგებლო იქნება.

ღიან, მონდომაა საჭირო, თორემ ბიბლიოთეკების დაარსება ადვილი საქმეა. თუ ბევრს არა 40-ე წიგნაკს მაინც ვიშოვით ჯერ-ჯერობით ბიბლიოთეკისათვის. თუ ასე არ მოხდა, რა მნიშვნელობა უნდა ექმნეს ჩვენს სკოლებს, თუ ხვალ ბავშვი ივიწყებს მას, რასაც დღეს ისწავლის სკოლაში!. 3)

მღვ. თომა დუგლაძე.

1) ყველამ იცის და მართებლობამაც მისცა ნება მღვდლებს პატარა წიგნაკების ყიდვისა ეკკლესიის ფულით ხალხის საკითხავად, მაგრამ მღვდლებმა არ შეიგონეს, არ დაჰქონეს.

2) ძლიერ საადვილოა, მაგრამ ჩვენში ყოველი საადვილო საქმე მაინც საქნელო საქმედ მიიჩნეიან.

3) რასაკვირველია დავიწყებულნი სწავლა ერთ კიტრათ არა ღირს. დაიწყეთ და მაგალითი აჩვენეთ სხვა მოქმედებს და შემდეგ სხვები წაბაძვენ თქვენს საქმეს.

რედაქტ.

კიდევ სადმელის საზოგადოების სკოლების შესახებ.

ამა წლის გაზ. «მწყემსი»-ს მე-10 ნომერში ნათქვამი იყო, რომ სადმელის საზოგადოებას ძალას ატანს პოლიცია, რათა საზოგადოებამ ახალი შენობა ააგოს სახალხო სკოლასათვის. ეს განზრახვა პოლიციისა საქმით შესრულდა, თუმცა საზოგადოებას ძრიელ გაუძნელდა ამ შენობის აგება. დღეს სასოფლო კანცელარიის გვერდით მშენებელი ხას შენობაა სკოლისა და მასთან 2 ოთახი და 1 სამხარეულო მასწავლებლისათვის. გვეგონა, რომ 2 სამხარეულო სკოლის გახსნა ამ საზოგადოებაში მეტად შეამცირებდა ყმაწვილების რიცხვს, მაგრამ, როგორც ჯერ ვხედავთ, კარგა ძალი ყმაწვილები დაიარებინ ამ სკოლაში და მასწავლებელიც უფრო მუყაითად ეკადება სკოლის საქმეს, ვინემ წინედ. ბოსტანის სკოლის შესახებაც იყო ნათქვამი იმა ნომერში, რომ ის ძალი იქნება შესრულებული და სწავლა დაწყებულიყო. 1 ოქტომბერს აკურთხეს ეს სკოლა. სკოლის კურთხევას დაესწრო მრავალი კაცო და ქალი და სკოლაში შესაყვანი ყმაწვილები. 3 ოქტომბერს აკურთხეს სადმელის სახალხო სკოლა. კურთხევაზე დაესწრო პოლიციის ბოქაული, ადგილობრივი მამასახლისი და ყმაწვილების მამები. სკოლის კურთხევას შემდეგ მასწავლებელმა კერესელიძემ აუხსნა ყმაწვილების მშობლებს სწავლის სარგებლობა. ამ სკოლაში სწავლობს თუთხმეტამდე მოწაფე ქალი და ვაჟი და ბოსტანის სკოლაში 19 ვაჟი და 15 ქალი.

ამ სახით დღეს სადმელის საზოგადოებაში არის 3 სკოლა, 2 სამხარეულო და 1 სახალხო. სახალხო სკოლების საქმე ჩვენ რაჭაში კარგად მიდის. გასაკვირველიც არ არის, რადგან სახალხო სკოლებისთვის მეტად ზრუნავს ის, ვისიც რიგია მათი წარმატებისათვის ზრუნვა ჯერ გათავებული არ იყო სადმელის სახალხო სკოლის შენობა, რომ იქაურმა მასწავლებელმა მიიღო ბ. დირექტორისაგან 2 დაჟა კლასისა, 1 დიდი შკაფი, მასწავლებლისთვის 1 სტოლა, სკამი და ყმაწვილებისთვის სტოლები და სკამები.

მღვ. ა. შ—ძე.

«მწყემსი»-ს კორესპონდენცია

სიღნაღის მაზრადამ.

სოფელ ვაქირში არის ერთი მშენებელი ეკლესია იოანნე ნათლის-მცემლისა. ეს ტაძარი განსაკუთრებით ყურადღების ღირსია როგორც იშვიათი სიფრცხილა და აგებულობის ტაძარი თითქმის მთელს ჩვენს სიღნაღს მაზრაში. როგორც შინაგანი და გარეგანი მოყვანილ-მოწყობილობა გვიჩვენებს, ეს ეკლესია ძველის ღრობისა უნდა იყოს. ამ ტაძრის მხატვრობა ცხადია ამტკიცებს, რომ იგი რამოდენიმეჯერ განუახლებიათ და განახლების დროს ბევრ ნაირათ შეუტყველიათ და შეუსწორებიათ ეკლესიის მხატვრობა. მხატვრობათაგან გადარჩენილია მხოლოდ ერთად ერთი ხატი პატარა სანაწილეთი, სადაც ინახებოდა, როგორც ამბობენ მხანველები, წმინდა ნაწილები და ძვლები წმინდანისა და ეს ნაშთიც შარშან უყურადღებობისა გამო სანთლით დაუწვიათ. ეს შესანიშნავი ძველი ნაშთი თან-და-თან ირღევა და იქცევა. ხეირიანი სახურავის უმეკონლობისა გამო ტაძარში წყალი ჩადის, რის გამო კედლების მხატვრობა სრულიად იშლება. თუმცა დღითი დღე ზიანდება და იქცევა ეს მშენებელი ძველი ეკლესია, რომლის ასაგებად ჩვენს მამა-პაპათ არ დაუზოგნიათ არც ფული და არც შრომა, მაგრამ დღეს მას ყურს არავინ უგდებს, თუმცა ამ ეკლესიის შეკეთება ძრიელ ადვილიც იყო, რადგან ამ ეკლესიას სამრეკლოს უმეზობენ, რომელზედაც 300 ო მანეთამდე ინარჯება. ამ ეკლესიის დალოცვილი გამგებელი სპას თუმნიანს სამრეკლოს აკეთებენ და თვით უპირატესს და უურო დიდ ყურადღების ღირსს—თვით ეკლესიას კი, რომელსაც ვერც ორი ათას თუმნით ააგებენ, უყურადღებობით აქცევენ და ანგრევენ. ამ წელს რაღაც ხე-ტყით ისე აუჰსიათ ამოდენა ეკლესია, რომ დიდს დღესასწაულებში ხალხი გარეთ სდგას, რადგან შიგ ტაძარში აღარ არის ადგილი და ამით მლოცველი მოკლებული არიან მოისმინონ წირვა-ლოცვა. აქ ერთმა მღვდელმა აღდგომის დღეს დაასაფლავა მიცვალებული. ღვდლის ასეთმა მოქმედებამ გამოიწვია სჯა ზოგიერთ მწყემსთა შორის. ზოგნი მათგანი ამტკიცებენ, რომ აღდგომის დღეს შეიძლება დასაფლავება მიცვალებულის მხოლოდ შუადღის შემდეგ, ზოგნი კი სრულიად უარს ჰყოფენ ამ აზრს და ამბობენ: ყოვლად შეუძლებელია ამ დღეს მიცვალებულის დასაფლავებაო. *)

XX.

*) კუროხევანში კარგად არის განმარტებული, თუ როგორ უნდა აღსრულდეს დასაფლავების წესი გარდაცვალებულზე და უგელა ამ წესისამებრ უნდა მოიქცეს.

რედაქ.

საისტორიო მასალა.

(გუჯარები).

ქ: სახელითა, სახიერისა, არსება, დაუსაბამოსა, ერთისა, მღეთისა, მღეთისა: მამისა, ღეთისა: ძისა, ღეთისა, სულისა, წმინდისა, ორის: ბუნებით, სრულს, ერთარსებით, განუყოფელს, ღმერთსა, (ღეთისა?) თავდებობით, და, შუამდგომელობითა, ყოვლად, წმინდისა, უფროსად, კურთხეულისა: დედოფლისა, ჩვენისა, მღეთისმშობელისა, მარადის, ქალწულისა, მარიაშისათა, თავდებობითა, მინდობითა, და, შუამდგომელობითა, და, უფალმან, ჩვენმან, რომელს: ზედა, განიზყრნა, უხრწებელნი, მკლავნი, თვისნი, ჯვარს, ზედა, ამათისა, თავდებობითა, მინდობითა, და, შუამდგომელობითა, ზეცის, ძალთა, ერის, მთავართა, მიქელ, და, გაბრიელ, მთავარ, ანგელოზისათა, სხვათა, ზეცის, ძალთა, მთავარ, ანგელოზთა, ამათის, თავდებობითა, მინდობითა, და, შუამდგომელობითა, რანიცა, წმინდის, სეინაქსარსა, შინა, ღლიმ და ღამ, მოიხსენებინ, მათისა, თავდებობითა, მინდობითა, და, შუამდგომელობითა, ესე (წ) ამიერიდ, გან, უკუნისამდე, ხმლდ (?) გასმცებელ (?)

მტკიცედ, შეუწყვალბებელ, სიგელ, და საფუცარ, და, წყალობას, წიგნი, დაგიწერეთ, და გიბოძეთ, ჩვენ, ღეთიფზეცით, კურთხევით, გვირგვინოსანმან, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოვანმან, მეფემან, პატრონმან, თქვენმან, სოლომონ, და თანა, მემცხედრემან, ჩვენმან, დადიანის, ასულმან, ბატონმან, დედოფალმან, მარიაშ, ძამან, ჩვენმან, გენათელმან, ბატონიშვილმან, იოსებ, ბაგრატი, არჩილ, და გიორგიშ, თქვენ, აბაშიძეს, ზალს, თქვენს, ძმისწულს, ზურაბს, ვახუშტის(?) გიორგის და, მილ, აბარს(?) შვილთა, თქვენთა, იოვანეს, და, სეიმონს, სქესთა, (წ) შენთა, და, მომავალთა, თქვენთა, ასე, რომე, ძველთაგანაც, წყალობათ, ქქონიათ, ჩვენგან, ახლა, წართმეულ, ქქონიათ, და ხელ, ახლა, ჩვენ, გვიბოძებია, საიმერლო:(?) არს... (ორი ასო ზის ცალკე, ვერ გავარჩიეთ), მთას, გადმოღმა, ზვარე, ქვები, და ბაბი(?) აზნაურიშვილი... (ვერ გავარჩიეთ ორი სიტყვა)... მიწით, წყლით, მონასტრით, მითით, და, ბარით, საძებრათ, (?) და, უძებრათ, (?) შესვლათ, და გასვლათ, მოგცეს, და, გიბედნიეროს, ღმერთმან.

ჩვენს, ერთგულათ, მყოფობაში, თუ, შენ, ჩენი, ერთგული, იყოთ, არას, ოდეს, ის, ჩენი, წყალობა, არ, მოგეშალოსთ, ვინცა, და, რამაც, კაცმა, ეს, ჩენი, ნაბოძები, წიგნი, მოგიშალოსთ, მასმცა, რისხავს, თავათ, ღმერთი, ყოველნი, მისი, წმინდანი, ზეცისანი, და ქვეყანისანი, ხორციელნი, და უხორციონი, კაცთაგან, მისი, მოწამე, სახლონუცესი როსტომ, ჯაფარიძე, აბაშიძე, ბერი, წერეთელი, ქაიხოსრო, აგიაშვილი, ქაიხოსრო, მაჭავარიანი, ქაიხოსრო, წერეთელი, სეიმონ, ამირან, მესხი, მე, დავით, მდივანს და მიწერია, მოწამეცა, ვარ, დაიწერა, სეკტემბერს, 01, ქრისტეს აქეთ ჩლმნდ (sic) ქორონიკონს: უმბ:

ბეჭედი: მონა მღეთისა ყმა ხონთქრისა მეფე სოლომონ.

ქ: ბატონიშვილის იულონის კეთილ სახსოვარო მდივანო, სეიმონ, მერე მაგ ქვაყრილელმა მღვდელმა რომ მოგვატყუა, ჩემთან საქმე არავის აქვსო, ეგ ბატონის ნასყიდი ყოფილა და ქვაყრილში დაუსახლებია, მაგისი მანდ გრემის ნაქალაქეში დგომა არ იქნება, ეს ოქრომჭედლიშვილი დავით იასაულით, გამოგვიგზავნია, ეგ მღვდელი ახლავ ამას მოაბარეთ, აჭყაროს და იქვე ქვაყრილში, გადიყვანოს, და ქვაყრილში, დააყენოს, მაგ მღვდლის ქვაყრილიდამ, წასვლა, არსად იქნება, თუ ან ქვეყრი გადმოიტანოს, ან ეაზი, ყველა უკლებად, იქვე უნდა გადაიტანოს, ენისლის ნაცვალო, შენც ამ იასაულის ქომავი უნდა იყო, და ეგ მღვდელი, თვისი ცალწილით, და ძმებით ახლავ, ქვაყრილში, გადაიყვანოთ, და ქვაყრილის ნაცვალს, მიაბაროთ.

ბეჭედი: ტომსქესით არნაკლისაგან იულონ იაკაქლისაგან.

ქ. ენისლის ნაცვალო, როგორც ბატონისშვილის ბრძანება იყოს ასე აღუსრულებ ახლავ, აპრილის 01, ქს: ურმა.

ბეჭედი: მონა ღეთისა სეიმონ--შუაში სიტყვა ვერ გავარჩიეთ; უნდა იყოს «მღვდელი».

ქ. ჩვენ მაგიერად ყოვლად სამღვდელოს ნეკრესელ ეპისკოპოსს დოსითეოსს ასე ეუწყოს, მერმე ჩვენ რომ მანდ ვიყავით და ქვაყრილელთ მანდ მამული დავანებეთო, და ნიშანი დაუდევით, თქვენც



რომ მანდ იმყოფებოდით. ახლა თქვენ უნდა ჩამოხვიდეთ და ვე მამული ოცს კომლს კაცზედ უნდა გაყოთ: და თათავისთვის უნდა გაუმიჯნოთ და დანებოთ იოანე ქვირიბაშიც თქვენთან იქნება. მარტის იმ ქს. უმჯ.

ბეჭედი ირაკლი მეორისა.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მომცეს ივანე აბაშიძეს. მერვე ამას მოგახსენებ. ჩემო ხელმწიფე. თქვენს სიმაღლეს მოეხსენება, რომ ქვაყრილის აშენება თქვენ ინებეთ. და არც მითხოვნია და თქვენ მიბოძეთ. რაც თქვენი ნება იყო ის იმ კაცთ სავენახეთ და სასახლეთ უბოძეთ. ფლატე რომ არის ალაზნის მხარეს, საკალოეთ და საბძლათ უბოძეთ ძველს საყდრისკენ. და ახლა ის წაგვართვეს ნოდარიანთ. მოგახსენეთ. ოქმიც გვიბოძეთ და მაინც არ დაგვანებეს. ახლა ზედ კარზედ მოგვიხნა გიორგი ნოდარიშვილმა. მე შეუთვალე ეს ჩვენი არ უნდა მოგვხნათ მობძანდით აქ და გაფშველდეთ. თუ არა და ბატონს მოვახსენოთ და ისე გაფშველდეთ. ისინი მეორეს დღეს მოგვიხნდნენ დიდოებით და ორი ვენახი დაგვიწვეს. და არც მალევე გიორგი ნოდარიშვილი და იმის შვილები. მაგ სოფელს ღვეკებს წაუხანდევენებთო და ახლა ამას გვედღრებით რაც ჩვენთვის გიბოძებიათ გაგვირჩიეთ. რაც იმათთვის გიბოძებიათ იმათ უბოძეთ. ხომ მოგვხსენებათ სახაროა ის მამული მაგათაც თქვენ უბოძეთ და მეც ახლა ნება თქვენი. რაც თქვენი ნება ახლავე გვიბოძეთ რახან გვემუქრებიან. ცინეს გაგაკეთებთ და ღვთით ეგება ველარ დაატყვეონ ის სოფელი ღმერთი გაგიმარჯვებს ამ შოთსა და შეწუხებას მოგვარჩინეთ. იანერის იმ ქ—ს უპა.

ქ. უფალნო კახეთის მსაჯულნო და მდივნებო მერვე ქვაყრილში უნდა გახვიდეთ და რაც მამული ჩვენ ქვაყრილთათვის მიგვეცეს ის კარვად რიგიანად უნდა გასინჯოთ და იმ ჩვენს ნაბოძებს ალაგში მიჯნები ჩაყაროთ და რიგიანად გააშველოთ ნოდარიანი და ეს ქვაყრილელნი. თუ კიდევ ჩვენთან იჩივლეს თქვენგან გვეწყინება თებერვლის 3 ქორ—ნს უპა. ქ. ეკადენით ღრმის გონებით გასინჯოთ და კარვათ რიგიანათ გაარიგოთ.

ბეჭედი ირაკლი მეორისა.

ქ. მათს უმაღლესობას რომ ამ ოქმით ჩვენ კახეთის მოსამართლეთათვის ასე უბრძანებია იოანე აბაშიძისა და ნოდარის შვილების მიჯნის გარჩევა ჩვენ ბრძანებისამებრ მივედითო ყოვლად სამღვდელო ნეკრესელიც იქ მივიყვანეთ და ნეკრესელმა ფიცით ბრძანა და გაიარა ამ აღგილამდის ბატონმა უბოძა და ამას იქით მე მოუმატეო სიღამონის შვილის ვენახი რომ არის თავს იმის ყორესასაც ჩაიტანს მზის ამოსვლისკენ დაბლა ქუდურამდის (ქედურამდის?) ის დავნებეთ და გაემიჯნეთ და მივბარეთ ქეშიჩიბაშს იოანეს და თავს დაობდენ კიდევ ენისელთ მოურავიანთ მამულებამდის იქაც ორი პატარა მუხა დგას იქაც მიჯნა ჩაუსვით და ისე გადასწვრიე ჩელთამდის (?) გაუმიჯნეთ და ქეშიჩიბაში ამბობდა ჭინჭიანის საყდარი რომ არის იქამდის ჩვენ გვიბოძა ბატონმაო იმის ჩვენ არა გაგვირჩევიან რა ბატონისა არის ამ გარიგებაში ყოვლად სამღვდელო ნეკრესელიც იქ ბძანდებოდა და სადაც ნეკრესელმა გაიარა იქ გავმიჯნეთ მარტს 3ლ ქორონიკონს უპა. ოთხი მსაჯულის ბეჭედი.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ქეშიჩიბაშო იოანე. მერვე როგორც პირველათ შენც კაცი შემოგაწვროთ. ახლავე საჩქაროთ დამდევრულათ უნდა მომიყვანოთ და ამ თვის 7 ჩვენთან გამააცხადო ჩვენი შვილი იულონ გავისტუმრეთ და ჩვენ თქვენი მოლოდინი გვაქვს, რასაც წამს ჩამოხვალთ ღვთით ჩვენც წავალთ. რომელიც კაცი იმ პირველის სიიღამ დაგვაკლდება თავადი აზნაური და გლეხი კაცი არც სასიკვდილოთ დაფინდობთ. არც ასაკლებათ. და არც ვასახებობლათ შევიბრალებთ ყველანი სწორეთ ჩამოდით. და სიმართლით მოიქეცით თორემ ღვთის გულის წყრომა შემოხდება თქვენზედა ასე იცოდეთ ივლისის 3 ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი ირაკლი მეორისა.

მ. კელ—ქე.

(შემდეგი იქნება)



საისტორიო მასალა.

ბ) ქუთათელინი.

(387—1851 წ.)

(გაგრძელება *)

«...მეფემან ზაგრტ (380—1014 წ.) აღაშენა აქა (ქუთაისში) უოკლად წმიდისა ეკლესიასა შვენიერი, გუნ-
ბათიანი, სრულად სოფლის კენჭით შინაგან ქმნული
და მარმარილოთა სპეტაკითა, წითლითა და ჭრელითა
და სვეტებითა მისითავე და უოკლთა შემკობილებითა
სრული, და ფრად დიდი დასკა ემსკობისა მწვეში
იმერეთისა და გურიისა, თვანიერ კაჭა-ღენსუშისა...
გეგრ. ვახუშტ. 371 გვ.

«...უამსა ზაგრტიონთასა, ვინაიდგან ლხთ-იმერთა
იყო დადგომა გვირგვინისა, ქართლისა და აფხაზთა
კათალიკოზნი აგრეთსკედენ მეფეთა, არამედ გვირგვინისა,
დაადგმიდა ქუთათელი მეფეთა ქუთაისის ტახტისა-
თვისა». ვახ. ისტ. 11 გვ.

ილარიონ 1020—1043 წ-ესე მიეგება ათონის
მთიდან მომავლს გიორგი მთაწმიდელს და ქართლის
მიჯნაშდინ გააგდა.

სამოელ 1044—1072 წ.

ანტონ 1175—1221 წ. საღიზის ძე. მეფედ
ცხვულს თამარ დედოფალს (1184 წ.) ამან ანტონ
მარტვა გვირგვინი. ქ. ცხ. 278 გვ.

მანოელ 1431—1464 წ.

გერასიმე 1489—1529 წ. ბატონიშვილი იმერე-
თისა მიიგვალა 10 ანკარს 1529 წ. ქ. ცხ. 271 გვ.

სეიმონ 1529—1573 წ. მმისწული გეგასიმესი
ეგრეთსა ბიჭვინტაში კათალიკოზის მალაქია აბაშიძისა-
საგან 1528 წ. ქ. ცხ. 271 გვ.

ბასილი 1574—1619 წ.

თეოფილე (?). მთ. კვ. გურჯაღის ძე **); შამ-
კო გრიგორისაგან ნათარგმნი «გრიგოლ ღიგს-
მეტეველისა».

*) ის. «მწვემსია»-ს № 15—16.

***) დაბეჯითობით არა სწანს, რა დროს იყო ქუთათელად.

სეიმონ «1620—1659 წ. შემდეგ კათალიკოზნი
აბსაზეთისა. მას სეხნია ჩხეიძისა. დიდი გავლენის მექ-
ნე სამეფოში.

დავით 1650—1661 წ. ესე უმასზინძლდება
რუსეთის დესპანთა ქუთაისში.

იოსებ 1662—1672 წ. ამის თხზვანით ეგრეთსა
სასკლავანნი არჩილ ვახტანგის ძე მეფედ იმერეთისა 1662 წ.

სეიმონ 1673—1698 წ. სეხნია ჩხეიძის ძე. «იყო
განდიდებული გარნა თუ იყო ძველდელ-მთავარი, არამედ
ტყვის მედიკალი, მესაგ-მემრუშე, კაცის მკვლელი, ცრუ-
ფიც, უწინავე უღოცაგი, კოთარცა ივლიანე განდგომი-
ლი»... ამან სვიამნა და ნაბეგაღმა გიორგი აბაშიძემ
პიკის-პიკს მისცეს 1687 წ. და წინაღუდგენ არჩილის
გვლავ გამეფებასა—იმერეთში. ის. ქ. ცხ. 212 გვ.

მაქსიმე მთ. კ. 1699—1737 წ. იაშვილი.

ტიმოთე 1738—1752 წ. გაბაშვილი. შემდეგ
ტიფელი. იყო აღზრდილი ბესარიონ კათალიკოზისა
(ოკრედიანისა) 1738 წ. იყო დესპანად რუსეთში
იმპერატორთა ანნა იოანოვნასთან იმერეთის მეფისა
ალექსანდრესაგან წარგზავნილია. მოსული სამშობლოში
გადაუვანდ იქმნა ტფილელად. ამან შეთხზა წიგნი
„მარწუნა“ დასამსობელად ლათინთა მოძღვრებისა. 1755
წ. კოთარცა ანტონ კათალიკოზის თანამოსაზრემ, დაუ-
ტევა სამშობლო და იწყო მოხილვა წმ. ადგილთა. აღ-
წერა თვისი მოგზაურობა და დაუტევა შთამომავლობასა.
იგი დაიბეჭდა 1852 წ. პ. იოსელიანისაგან. მოგზაუ-
რობიდან მობრუნებულმა 1757 წ. წარდგინებე ხანი
ივრთკა დავით გარეჯის უდაბნოში; შემდეგ წარვიდა
რუსეთში და მიიგვალა ასტრახანში 1764 წ. ივლისში.

მაქსიმე 1753—1775 წ. აბაშიძე. შემდეგ კათო-
ლიკოზი აბსაზეთისა. ის. კათალიკოზთა სიაში «მწვემ-
სია» № 11, 1892 წ.

დოსითეოს 1776—1821 წ. ვგონებ წერეთელი.
ეფთვაჰე გენათელთან და სხ. ესე დოსითეოს მოვიდა
ტიფლისში 1489 წ. და ითხოვდა იმერ-ამერთა ერთ
სამეფოდ შეერთებასა, მაქსიმე კათალიკოზის შემდეგ,
ე. ი. 1485 წლიდან განგებდა საკათალიკოზო საუ-
დარსდა. უგანასენელ შეებრძოლა თეოფილაქტეს და
ტანჯვა-გაებაში აღსრულდა. Гуджары 154 გვ.

ლავით 1819—1851 წ. წყეტელი. წინაღ შე-
მაქმედელი. განაგებდა ჯრუჭის მონასტერსა. სოფრან
ნიკორწმიდელის შემდეგ, ე. ი. 1884 წლიდან გან-
გებდა იმერეთის ეკლესიას. იყო დიდი ერთგული რუს-
თა. იხ. კრტელი წერილები «მწიქსში» 1892 წ.

ერთივე 1853—1856 წ. კონუბ წულუკიძე. მი-
იტვალა 4 აპრილს 1856 წ. წინაღ ჯუმათელი.

გ) გენათელინი.

(1529—1821 წ.)

მანააე 1470—1505 წ. ანხიმანდრტი.

ილარიონ 1505—1519 წ. მოძღვართ-მოძღვარი,
ანხიმანდრტი. 1519 წ. 6 მაისს მიიტვალა გარის-
ჯვარში და აქედან წასკენეს გელათში.

მელქისედეგ 1519—1529 წ. საუკრელიძე.

სოფრონ 1529—1544. ბაგრატი მეფემ ლისთ
იმერს სამ საეპისკოპოსოდ გაჭედა და გენათლობა ამას
მისცა. მელქისედეგი ანხიმანდრტად დარჩა. ესე სოფ-
რონ თანაყოფოდ დადოფალსა. ქ-ცხ. 271 გვ.

მელქისედეგ 1545—1591 წ. ბატონიშვილი, ბაგ-
რატის ძე.

სიმეონ 1591—1603.

ანტონ 1604—1642 წ. წინაღ მაწიქვერელი.

ზაქარია 1643—1657 წ. ქვარჩანა. ესე აკურთხა
აბსაზეთის კათალიკოსმა მაქსიმე მაჭუტაძემ 1653 წ.
ივნისში.

აბრაამ 1658—1668 წ. დამსწრე ანხილის მეფედ
კურთხევისა ქუთაისში.

გედეონ 1669—1624 წ. კონუბ ამის თხოვნი
განთავისუფლა ბაგრატი მეფემ ლეკან დადიანა და ცელი
წაართვა. გედეონი წარგზავნილ იქმნა მეფე ბაგრატისა-
გან მოსკოვში დესპანად რქმით რუსეთის მეფესთან
1669 წ. ამ დროს აქ იყო ბატონიშვილი ნიკოლოზი
(ნაზარდისანი), მომხრე ბაგრატის დედანაცვლისა და-
რქვანასა (დედიდისა, თუ მამიდასა), ანუ მოწინააღმდე-

გი ბაგრატისა და მისი დესპანის გედეონისა. ამას ჭკით-
ხეს ვითარება ბაგრატის და დარქვანის შორის შოფ-
თისა, და სრული სამართლე უამბო რუსთ მთავრობასა,
ე. ი. უმანკება თვალ-დამწვარის ბაგრატისა და ბორო-
ტება დარქვანისა, მეფე ალექსანდრეს ქვრივისა. ამისა-
თვის ნიკოლოზი გადავიდა გედეონს და იმდენი
აბუზა რუსეთის მთავრობასთან, რომ გედეონი და-
ხატომბინა 1672 წ. დეკემბერში კირილეს მონასტერ-
ში, სდაც 3 წელიწადი იტანჯებოდა სსცადავი. მსო-
ლოდ დედოფლის ელენეს (ნიკოლოზის დედის) თხოვ-
ნით განთავისუფლეს გედეონი 1676 წ. სექტემბერში
და მობრუნდა სამშობლოში. გედეონის დესპანობის შე-
სასრულებლად ბაგრატი თან დადევნა ეკდემლს ჭყონ-
დიდელი. იხ. Переп. LXV, LXVI, LIX გვ.

ნიკოლოზ 1695—1720 წ. მომხრე ვასტანგ
VI და მისი ოჯახისა.

გედეონ 1721—1725 წ. მის რაჭის ერისთავის
შეშითსა; ამ გედეონს ეზუჩა ოკრიბის ჯვარის ცხეს.
გაბრიელ 1726—1740 წ. დადიანი. წინაღ ჯუ-
მათელი; ამის შემდეგ კი ჭყონდიდელი.

ეთთვიმე 1741—1744 წ. შარვაშიძე.

იოსებ 1712—1772 წ. ამ მეფის სოლომონ I,
ერთ სისხლი ირაკლი II დის ანნასი, დიმიტრი ორბე-
ლიანის მეუღლისა.

ეთთვიმე 1773—1822 წ. ძე რაჭის ერისთავის
როსტომისა. ესე ეთთვიმე მოვიდა სს. თანა 1789 წ.
ტფილისს და ითხოვდა ირაკლისაგან იმერ-ამერთა შე-
ერთებასა. უკანასკნელ შეიქმნა მსხვერპლი თეოფილაქ-
ტეს მძლავრებისა და ტყვეობაში აღსრულდა დადის
ტანჯვის შემდეგ.

ზაქარია 1809 წ. ანხიმანდრტი, მაქსიმე, მის ამ-
ბროსი ნეკრესელისა და სიონის დეკანოზის იოანე ოსეს-
ძისა. აღბეჭდი საეკლესიო წიგნთა ქუთაისში მეფის
სოლომონ II ბრძანებით. იყო წინამძღვრად გელათის
მონასტრისა.

3. ცხელილოელი.

ფრიწველთა მმოსანს.

რამ დაგაბლუა, ბულბულო!
რად არ გვიგალობ ღღესაო?
გვითხარ, რა წაგვიდებია,
რისგან მოგსვლია ესაო.

გაზაფხულისა მომღერალს
რად ჩაგიგდია ენაო?!
რატომ აღარ სტვენ ტუბილს ჰანგებს,
რომ მით დაგვიტუბო სმენაო.

ნუ გეშინიან, მგოსანო!
ვეღარას იზამს მარტოა,
აპრილ-მაისი კარს ურევს
უნდა აიკრას ბარგოა.

მომართე შენი ჰარმონი,
დამღერე გემოვნურადო,
და მიაყარე ქვა-გუნდა
მიმაფალს შენებურადო...

ქაინოსრო გელოვანი.

კ ი თ ხ ვ ა.

როდის აჯობებს მას სინიღისი,
როდის უარფყოფთ გაუტანლობას?
როს შევითვისებთ, ერთობას—ძმობას
და სულს ჩაუდგამთ მაცხოვრის მცნებას?

როდის ვიქნებით გულით მართალი,
სულით მაღალი, და გონიერნი;
როდის შევიძენთ უმაღლესს სწავლას
და შევიქნებით ჩვენც ბედნიერნი?

როდის შევიგნებთ, რომ მოძმის მტრობა
ჩვენივე არის თვით დამლუპველი?
როდის მივხედვებით, რომ ამას გემოძღერის,
გოლგოთას ჯვარით, ნაზარეველი...

ქაინოსრო გელოვანი.

კ მ ე ტ ი.

მან უნდა ჰკიცხოს ქვეყნისა
სიცუდე, უწესობანი
და გაამტკიცოს ხალხშია
წმიდა, მაღალი გრძნობანი,
იტიროს მწარე ცრემლითა
უსამართლობა სოფლისა,
მოძმისა დაქვეითება,
დაცემა მხარის მშობლისა,
ციური შვება—ნუგეში
მოჰტენოს ბედით ჩავრუდოსა,
ქება-ქებათას უძღვნიდეს
სიმართლისათვის ჯვარცმუდსა,
ბოროტის მონებს ჰქირდავდეს,
ეშმაკის მოციქულებსა,
ხალხს მუდამ უქადაგებდეს
უმაღლესს იდეალებსა.
ის უნდა ხალხს წინ წაუძღვეს
მისის ხმით ადელვებუდსა,
რომ მის დროშის ქვეშ ეომოს
მხნედ ბოროტს დღეს თავ-გასუდსა.
მან უნდა მტირალს მოძმეებს
უმღეროს ტუბილი ხმანია.

და დავიწყოს წუთს მაინც
 ამ სოფლის ვაგბანია.
 მან უნდა ჰკიცხოს სოფლისა
 სიკუდე, უწესობანი
 და გაამტვიცოს ხალხშია
 წმინდა, მადლი გრძნობანი.

ილ. ფერაქე.

ახალი ამბები და შენიშვნები

როგორც ჩვენმა მკითხველებმა იციან, ნოემბრის 25, 26, 27 და 28 რიცხვებში კრება ჰქონდათ ქ. ქუთაისში იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატებს. კრებას უნდა განეხილა შემდეგი საგნები:

1) იმერეთის სამღვდლოების ეპერიტალური კასის წესდება და მისი მიღება. შემდეგ ხანგრძლივის ბაასისა დეპუტატებ შორის, ხსენებული წესდება მიღებულ იქნა ზოგიერთი მუხლების შესწორებით.

2) წარსული წლის ხარჯთა-აღრიცხვის განხილვა და დამტკიცება. კრებამ განიხილა ეს ანგარიში და დაამტკიცა.

3) მომავალი 1893 წლის ხარჯთა-აღრიცხვა და დამტკიცება. ამ ხარჯთა-აღრიცხვით სამღვდლოები-საგან ითხოვებოდა 20,000 მანეთამდე. ამისათვის სამღვდლოებს სჭირდებოდა ახალი ხარჯის გაწერა, სხვათა შორის, პანსიონის შესანახავადაც. ამ მომეტებულმა ხარჯმა გამოიწვია კრებაში დიდი ბაასი და დეპუტატებმა დაადგინეს პანსიონის დახურვა იმ პირობით, რომ თითოეულ პანსიონერს დაენიშნოს თთვეში თითო თუმანი კერძო ბინაზე საცხოვრებლად.

4) სასწავლებლის ექიმისათვის ჯამაგირის მომატება. კრებამ მიიღო სახეში ბ. ექიმის ერთგული და თავდადებული სამსახური და წლიურ ჯამაგირზე მოუმატა წელიწადში 100 მ.

ამასთან სამღვდლოების კრებამ დაადგინა, რომ სასწავლებელში დღეინდღე მეტი ყურადღება ექნეს მიქცეული ქართული საეკლესიო წიგნების კითხვით და გალობის შესწავლას. საზოგადოდ ეს კრება სემინარიელი დეპუტატებით საყურადღებოა, ამისათვის დაწვლილებით ცნობებს მასზე მკითხველებს ვაცნობებით შემდეგ ნომერში.

* *

მათი მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესობა საქართველოს ახალი ექსარხოსი ვლადიმირი 29 ნოემბერს მობრძანდა თბილისში. პირველად მათი მეუფება შებრძანდა ქვაშუეთის ეკკლესიაში და იქიდან შემოსილი სამღვდლოებითურთ და მრავალი ხალხის თანადასწრებით წაბრძანდა სიონში. აქ მათ მეუფებას მიეგება ყოვლად სამღვდლო ეპისკოპოსი ალექსანდრე. მცირე პარაკლისის შესრულების შემდეგ მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესობამ ექსარხოსმა ვლადიმირმა წარმოსთქვა სიტყვა. ამ სიტყვას შემდეგ ნომერში დაებეჭდავთ.

* *

წიგნების გამომცემელ ქუთათურ ამხანაგობისაგან მეხუთე კრება შესდგა 21 ნოემბერს. კრების განსახილველ კითხვებს შეიცავდა შემდეგი: მიღება ახალი წევრებისა, დანიშვნა „სარევიზიო კომისიისა“ და არჩევა მმართველისა. დღემდის ამხანაგობის მმართველად იმყოფებოდა ბ. ალ. გარსევანაშვილი, მაგრამ ის ამ უკანასკნელ ხანებში გადაყვანილ იქნა ქუთაისის სათავადაზნაურო სასწავლებლიდან თბილისის სათავადაზნაურო სასწავლებელში მასწავლებლად და ამ გარემოების მიხედვით საქირო შეიქნა ხელმეორედ არჩევა მმართველისა, რომლის თანამდებობა კრებამ ერთხმად მიანდო ბ.ნ ალექსანდრე ნანეიშვილს. «სარევიზიო კომისიის» წევრებად აირჩიეს: კირილე ლორთქიფანიძე, ილარიონ მიქელაძე და ონისიმე სეფანძე. ამხანაგობის წრეში ჩაეწერენ 30 ახალი წევრი.

** **

აგერ ორი წელიწადი იქნება, რაც ერთი ყმაწვილი ილიკო ხეთერელი მრავალ ქართულ წიგნებს და გაზეთებს ავრცელებს დატარებით. აღნიშნულმა პირმა ამ დღეებში დააარსა კოპწია წიგნის მაღაზია ქუთაისის რკინის გზის სადგურთან, სადაც ისყიდება ქართველთა ყველა მწერლების თხზულებანი. ეს სასარგებლო საქმე მით უფრო სასიხარულოა, რომ ბ.ნი ხეთერელი მეტის-მეტ უნარს იჩენს წიგნების გავრცელების საქმეში და მასთან სრულებით არა ჰგავს იმ ზოგიერთ წიგნთა მაღაზიების პატრონებს, რომელნიც ხშირად სარგებლობენ «კამისიონერული» ნდობით და შემდეგ წიგნების გაყიდვისა არა თუ 15% და 20% იტოვებენ ჯილდოდ, არამედ 100%.

* *

«ივერია»-ს სწერენ კავკაზიდან, რომ 11 ნოემბერს, დილის 10¹/₂, მიბრძანდა თბილისიდან მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობა მიტროპოლიტი პეტერბურგისა და ლადოგისა პალლადი. რკინის გზის სადგურზედ მიეგება ქალაქის მოურავი, რომელმაც პურ-მარილი მიართვა; მიეგება აგრეთვე მთელის კავკაზის სამღვდელოება და დეპუტაცია კავკაზის ქართველთაგან, რომელმაც მიართვა ივერიის ღვთისმშობლის ხატი შემდეგის ზედ-წარწერით:

„Высокопреосвященнѣйшему Митрополиту Палладию въ память мудраго управленія грузинскою церковью отъ благодарныхъ грузинъ Владикавказскаго грузинскаго общества. 1892 года, Ноября 11-го дня».

ხატის მირთმევის დროს დეკანოზმა იოილ სამაღვილემა ქართველების მხრით შესაფერი სიტყვა უთხრა და დაწერილებით ანუხსა მიტროპოლიტის საქართველოში მოქმედება. მიტროპოლიტი ძლიერ მადლიერი დარჩა და მადლობის შემდეგ მიუბრუნდა თერგის ოლქის უფროსს გენერალ კანანოვს და უთხრა: «თბილისის თავად-აზნაურობამ საჩუქრად მომართვა ალბომი მშენებლის ყდით საქართველოს ძველ ტაძართა ფოტოგრაფიის სურათებით. საზოგადოდ ქართველობა დიდად მომწონს და ძლიერ მადლიერი ვარ ქართველებისა. იმავე დღეს, 10¹/₂ საათზედ, მიტროპოლიტი პეტერბურგისაკენ გაემგზავრა.

* *

მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობამ, პეტერბურგის მიტროპოლიტმა პალლადიმ, სხვათა კეთილ საქმეთა შორის, წასვლის წინა დღეს ერთი სამადლო საქმეც მოიქმედა: წელს სასულიერო სემინარიაში კურსი გაათავა სამაგალითოდ გიორგი გამრეკელმა! მას სურვილი ჰქონდა განეგრძო მაღალ სასწავლებელში სწავლა, მაგრამ შეუძლებლობით ვერ მოახერხა. მიტროპოლიტმა პალლადიმ გამრეკელი მიიღო თავის სტიპენდიატად პეტერბურგის აკადემიაში.

* *

პარასკევს, 20 ნოემბერს, ქართლ-კახეთ-იმერეთის სასინოდო კანტორაში ეილაკას კასსა გაუტეხია და 3,000 მანათი ფული მოუპარაეს. ყუთში ფასიანი ქაღალდებიცა ყოფილა, მაგრამ ქურდს ხელი არ უხლია. ეჭვი კანტორის ერთს მოსამსახურებზედ მიუტანიათ, რომელიც იმ ღამეს დარაჯობდა და მეორე

დღეს კი საღალაქ გამქრალა. პოლიციამ ამ საქმის შესახებ ოქმი შეადგინა და გამომძიებელს გადასცა. («ივერია»).

* *

«ივერიიდან» ეტყობილობთ, რომ ბატ. ილია ქავჭავაძეს «ივერიის» რედაქტორისათვის 3 მანეთი გაუგზავნია ბ. ჟორდანიას წიგნის დასაკვეთად...

* *

გამოვიდა და დაურვიდა ხელის მომწერთ ნ.სე №-რი «ჯეჯილისა». აი შინაარსი ამ ნომრისა: პაწია ლექსი—ზეზუნის; პატარა დიკონი—თ. ხუსკივაძისა; არწივი და ყვავი—ლექსი თეოდ. კანდელაკისა; თამროს შეხვედრა—ეკ. გაბაშვილისა; დედის სიყვარული—ან. თ.—წ; ტკბილი და მწარე—ლექსი აკაკისა; გარიელა—თამარ დედოფლის ლეგენდა; თ. რაზიკაშვილისა; ზამთარი—ლექსი შ. მღვიმელისა; ეფუხის ტყაოსანი, დასასრული—გ. იოსელიანისა; ხალხური ლექსები; მამაცი ზღარბი—ივ. გრიგოლიძისა; ჩვენი ძველი გმირები—გ. წერეთლისა; სამყარო—დასასრული—ერ. ბაქრაძისა; ფუტეცობა თამაშობა; ობლები—ა. თ.—წ.; ანდაზები გამოცანები, ჩქარა გამოსათქმელი, ზმნა, უცნაური გამოცანა, შარადა და რებუსი.

* *

დავით აღმაშენებლის ძეგლის დასადგმელად და სამღვდელთა განსახლებლად და წმ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინეს კუბოს მოსამზებელად ნოემბრის თვეში ჩვენ მივიღეთ თბილისში შეკრებილი ფული 214 მან. ამ ფულების ჩვენ გვექონდა 1364 მ. 70 კ. ამ ფულით შესდგა 1576 მ. და 70 კ.

* *

გაზეთში დასაბეჭდად ჩვენ მივიღეთ წერილები შემდეგ პირთაგან:

1) ლაცორის ეკლესიის მღვდლის ანტონ გელოვანისაგან:

«მ. ზ! უმორჩილესად გთხოვთ, ნება მიბოძოთ, რომ თქვენის გაზეთის შემწეობით გულითადი მადლობა გამოუტყნადო იმ პირთ, რომელთაც სხვადასხვა საეკლესიო ნივთები შესწირეს ჩემის თხოვნით ჩემდამო რწმუნებულს წმ. კვირიკის და ივლიტას ეკლესიას და მასთან გთხოვთ დამიბეჭდოთ შემწირველ პირთა სიაც. თავადმა გრ. გელოვანმა შემოსწირა ტრაპეზის შესამოსი ფარჩა, ღირებული 19 მ. აზ. აპოლონ გელოვანმა 1 რწყელი შანდლები ტრაპეზზედ დასაღმელი, ღირებული 4 მ., გლეხმა

იენე კირტავამ და მისმა მეუღლამ: ბარბამ-ფეშხუა, კამარა, ვარსკელავი, კოვზი, ღირ. 40 მ., გლენხა ყარამან ახელედინამა ღეთის-შობლის ხატი საჩკე-შიდ ჩასმული, ღირ. 4 მ., გლენხა გოგი ონიანმა მაცხოვრის ხატი, ღირ. 3 მ., გლენხა ნესტორ ახელედინამა 3 მ., გლენხის ქალმა მაშკამ თანაარსი, ღირ. 1 მ., გლ. გიგო ახელედინამა საცეცხლური, ღირ. 4 მ., გლ. დავით ონიანმა ებაზი, ღირ. 5 მ., ვაჭარმა ნიკო ლორცულიანმა 4 მ. ზემოხსენებულ პირთ და განსაკუთრებით ი. კირთავას და მისმეუღლას თქვენის გაზეთის საშუალებით გულითაღ მადლობას ვუძღვნი როგორც მე, ისე მთელი ჩემი მრევლი, და იმედი მაქვს, რომ ამ ღეთის მოყვარე პართ კიდევ აღმოუჩნდებიან ჩემის თხოვნით სხვა-და-სხვა მიზანძველნი ამა კეთილის შეწირველობისათვის.

2) მღვდლის ფილიმონ ბარბაქაძისაგან:

«უმორჩილესად გთხოვთ თქვენის პატივცემული გაზ. «მწყემსი»-ს საშუალებით გულითაღ მადლობა გამოუცხადოთ სოფ. საქარის მცხოვრებელს რკინის გზის მოსამსახურეს იოსებ ბეჟანის ძე ბარბაქაძეს, რომელმაც რწმუნებულს ჩემდამო საქარის წმ. გიორგის ეკლესიას შემოსწირა 1 მოჭედილი სახარება, 3 შანდალი და უსუბა; ესეები სულ ყველა ლაზებულნი 30 მანეთად.

3) მღვდლის იუსტინე ბარბაქაძისაგან:

«მ. რ! ჩემდამო რწმუნებულს ს. საკოპაძეს წმ. გიორგის ეკლესიას შემოსწირეს სხვა-და-სხვა საეკლესიო ნივთები შემდეგმა პირებმა: 1) ნიკო და ლუკა გოგორაძეებმა თავიანთ გარდაცვალებულა მშობლების სახარებად და მოსახსენებლად ხაენებულს ეკლესიას გაუკეთეს სამრეკლო ხისა, რომელიც დაუჯდათ 160 მ.; ნიკო გოგორიძემ და მისმა მეუღლამ ეკამ მოჭედეს ამ ეკლესიის წმ. გიორგის ხატი. ხატი მოსაჭედად რუთეთში გაგზავნეს. მოჭედა ამ ხატისა დაუჯდათ 102 მ.; 3) როსტომა გოგორიძემ და მისმა მეუღლამ მართამ იყიდეს ეკლესიაში ჩამოსაკიდი კანდელი, ღირებული 30 მ. და მშენებრად მოჭედილი სახარება, ღირებული 42 მ.; ყველა ამ კეთილ შემოსწირველ პირთ გულითაღ მადლობას ვუძღვნი როგორც მე, ისე მთელი ჩემი მრევლი».

საეჭვო კითხვების განმარტება.

მამია რედაქტორმა!

უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენი პატივცემული გაზეთის «მწყემსი» ს საშუალებით განგიმარტოთ შემდეგი კითხვები:

მიცვალებულის წესთ-აგების დროს რომ ორი-სამი ანუ მეტი მღვდელი იყოს და დიაკონი არ ჰყავდესთ, მიცვალებულის შეგვიწყალენს რომელი მღვდელიც წარმოსთქვამს, იმანვე უნდა სთქვას ასამაღლებელი, თუ მეორე მღვდელმა და რომელმა სახელდობრ?

რომელი მღვდელიც იტყვის «შეგვიწყალენს», იმანვე უნდა სთქვას ასამაღლებელიც.

იმავე წესთ აგებაზედ ასამაღლებელის დროს მიცვალებულს უნდა უკმოს საცეცხლური მღვდელმა, თუ მარტო ჯვარი გარდასახოს მიცვალებულს?

წესის აგების დროს ვინც იტყვის შეგვიწყალენს, იმანვე უნდა აკმოს. რაიცა შეეჩება ჯვარის დასახვას მღვდლისაგან, ეს სრულებით არ არის კანონიერი

მცირე აიაზმის დროს საჭირო არის თუ არა მცირე ჩამოლოცვა?

ჩამოლოცვა თვითონ კურთხევანში არის და მეტი საჭირო არ არის.

წესთ აგების დროს შემდგომად სახარების წაკითხვის უკეთუ დიაკონი არ არის, ვინ უნდა სთქვას შეგვიწყალენი ასამაღლებელითურთ?

პირველმა მღვდელმა.

წესთ აგებაზედ შემდგომად სახარებისა, საკითხავები «მოვედით მორწმუნენო» ჰკითარი განყოფა არს «რას ქედ მადლობათ ჰმოკვდაგნო» და სხვა ორმა მღვდელმა უნდა წაკითხოს, თუ უგულამ ჩამორიგებით, რამდენიც დაესწრებიან მღვდლები წესთ აგებაზედ?

ერთი წაკითხავს, თუ ყველანი, არცერთით და არც მეორეთი საქმეს არა დაუშავედებარა.

წირვაზედ ჩამოლოცვის დროს და სხვა საიდუმლოების შესრულებაზედ საჭიროა თუ არა ჯვარი ეპურას მღვდელს ხელში?

როდესაც ჯვარი უნდა გამოასვენონ ხალხთა სამთხვევად, ხელში უნდა ეპურას იგი მღვდელს და როდესაც ჯვარზედ მთხვევა არ არის, მაშინ ჩამოლოცვის დროს ჯვარის აღება არ არის საჭირო.

ი ს უ ი ლ ე ბ ი ა ნ

დეკანოზი დავით ღამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, ცენტრალურ და ბ. ხიდიკელის წიგნების მალაზიებში, ქუთაისში — «მწყემსი»-ს რედაქციის სტამბაში და ძმ. შილაძეების და წერეთლის წიგნების მალაზიებში და ყვარალაში — თვით გამომცემელთან.

- 1) ღარიბშაბა საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწმიდესი სინოდი-საგან მოწონებულია როგორც სასწავლო საღმრთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში — ფასი 30 ბ.
- 2) იგივე დარაგება საღმრთო სჯულის სწავლებაზე რუსულს და ქართულს ენაზე 50 ბ.
- 3) საპარტოვლო სამკალენო ისტორია ფასი უდით 45 ბ.
- 4) ქართული ლოცვანი, თვეთა მეტყველებით, ქორწინებით და მართლმადიდებელი ეკლ. უმთავრესი დღესასწაულების მოთხრობით. — ფასი 30 —
- 5) ახალი კარაბაღინი, რომელიც განხილული და ნება-დართულია კავკასიის საეპიშოპოსოსისაგან. — ფასი 1 მან.
- 6) მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულებას დროს საჭირო სასელმძღვანელო წიგნი — ფასი უდით 30 ბ.
- 7) ახალი სასულირო კონსისტორიათა წესდებულება. — ფასი უდით 40 ბ.
- 8) მსხმთის ტაძარი და წმიდა ნინო, ქართველთა განმანათლებელი, — ფასი 25 —
- 9) გელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა მეფის დავით აღმაშენებლისა. — ფასი 25 —
- 10) წმ. მოწამენი დავით და კონსტანტინე და მოწამეთის მონასტერი. — ფასი 5 —
წმიდანი გვგდელ-მთავარი: ვასილი
- 11) დიდი, გრიგორი ღვთის-მეტყველი და იოანე მოძროპირი, სურათებით — ფასი 5 —
- 12) მიკაბა უფლისა, სურათით. — ფასი 2 —

- დიდ-მარხვის წინ, სურათით. — ფასი 2 —
- 13) ხარაბა ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა სურათით — ფასი 2 —
- 14) ბზობა სურათით — ფასი 2 —
- 15) აღდგომა სურათით — ფასი 2 —
- 16) კონსტანტინე პილატოს მკვლელობის წიგნი
- 17) თავის მემორიარ ქალთან 5 —
- 18) მეფე სოლომონ-ბრძენი სურათით — ფ. 5 —
- 19) აღწერა წმ. გიორგი სწორის დიდის მთავრის ვლადიმირისა 2 —
- 20) წმიდა ნანა ქართველთ-განმანათლებელი 2 —
- 21) შილაძეების მონასტერი და ცხოვრებას აღწერა დიდასა მამისა ჩვენისა შილაძე სურათით — ფასი 5 —
- 22) მიქაბა ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა, სურათით — ფასი 2 — ბ.
- 23) აბაღაბა პატრიარქისა და ცხოვრებას მკვლელობისა ჯვრისა უფლისა სურათით 2 —
- 24) ღვთის-მშობლისა დაბადება — სურათით 2 —
- 25) ტაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა 2 —
- 26) მსთერი სურათით. — ფასი 5 —
- 27) წმ. გიორგი რაჭველი — სურათით ფასი 5 —
- 28) ისო ძინა ზირამისა სურათით 5 —
- 29) დაწყებითი გაკვეთილები საღმრთო სჯულის სწავლებაზე ფასი 15 —
- 30) ცოცხალთა და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარვის ყდით) 30 —
- 31) 1892 წ. სასულიერო და საერო სურათიანი კალენდარი 20 —
- 32) დარიგება მწვედვლობის დაცვასა და თვლების მოვლაზე. — ფასი 10 —
- 33) ანდრია-პირველ წოდებული ისტორიული პოემა ბაკისა. — ფასი 5 —

შ ი ნ ა ა რ ს ი: რედაქციისაგან. — ჰერფასი საჩუქარი ობერ-პროკურორის კ. პ. პოპელონოსცევისაგან «გაბრიელის საქაღებო სასწავლებელს». — რამდენად სასარგებლოა მეგრულ ენაზე ლიტერატურის შექმნა და თარგმნა საღმრთო ლიტურჯიის და ღვთისა, რომლებიც ძველის დროიდანვე სრულდება სამეგრულოში ქართულს ენაზე? — შედაგოგის ისტორიიდან. — წიგნთ-საცავების საქიროება. — გიდეგ საღმელის საზოგადოების სკოლების შესახებ. — «მწყემსი»-ს კორრესპონდენცია სიღნაღის მახრიდან. — საისტორიო მასალა. — ლექსნი. — ახალი ამბები და შენიშვნები. — საეჭვო კითხვების განმარტება. — განცხადება.